

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Babiakovej, CSc. a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a JUDr. Evy Baranovej, v právnej veci navrhovateľov: **1) H. Z., 2) F. B., obaja zastúpení advokátom JUDr. M. H.**, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Nových Zámkoch**, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu zo dňa 18. februára 2008, č. OPÚ-186-08/6934/EN, o odvolaní navrhovateľov proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 13. augusta 2008, č.k. 23Sp 56/2008-18, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 13. augusta 2008, č.k. 23Sp 56/2008-18 **z m e ň u j e** tak, že rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Nových Zámkoch zo dňa 18. februára 2008, č. OPÚ-186-08/6934/EN **z r u š u j e a v e c v r a c i a** odporcovi na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd potvrdil rozhodnutie odporcu zo dňa 18. februára 2008, č. OPÚ-186-08/6934/EN, ktorým odporca ako orgán príslušný podľa § 5 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon) rozhodol, že navrhovatelia 1) a 2) nespĺňajú podmienku oprávnenej osoby podľa ustanovenia § 2 zákona na nehnuteľnosti v k.ú. N. V. vedené v pozemkovoknižnej vložke č. X., parc. č. X. a v pozemkovoknižnej vložke č. X., parc. č. X., ďalej že navrhovatelia 1) a 2) nespĺňajú podmienku oprávnenej osoby podľa ustanovenia § 2 zákona a nárok

nesplňa ustanovenie § 1 a § 3 zákona na nehnuteľnosti vedené v PKV č. X., parc. č. X., a v PKV č. X., parc. č. X., preto im nenavracia vlastnícke právo k uvedeným nehnuteľnostiam a navrhovateľa nemá nárok na náhradu podľa ustanovenia § 6 zákona. Súd sa stotožnil so skutkovým záverom odporcu, že navrhovateľa nepreukázali prechod vlastníckeho práva v rozhodnom období od ich právnych predchodcov na štát, pretože zo zápisu v pozemkovej knihe bolo preukázané, že nehnuteľnosti boli odňaté F. S. podľa návrhu odboru pôdohospodárstva rady ONV v Štúrove č. Pôd.1/1960 na prepísanie vlastníckeho práva. Považoval preto rozhodnutie za vecne správne a zákonné.

Proti rozsudku krajského súdu podali navrhovateľa odvolanie, ktorým žiadali, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok zmenil tak, že zruší rozhodnutie odporcu a vec mu vráti na ďalšie konanie. V odvolaní namietali, že krajský súd sa vo svojom rozhodnutí nevenoval otázke absolútnej neplatnosti zmluvy o prevode medzi A. B. a jeho manželkou a F. S. ako nadobúdateľom v zmysle ustanovenia § 1 zákona č. 128/1946 Zb., z ktorého jednoznačne vyplýva, že prevod majetku na základe im neznámeho dôvodu na F. S. bol ex lege neplatný, v dôsledku čoho vlastníkom dotknutých nehnuteľností ostal A. B. až do momentu svojej smrti v koncentračnom tábore v roku 1945. Jeho právnym nástupcom sa stal Z. B., otec navrhovateľov, a preto jemu boli v rozhodujúcom období dotknuté nehnuteľnosti odňaté. Z uvedeného dôvodu spĺňajú zákonné podmienky uvedené v § 2 ods. 2 zákona pre postavenie oprávnených osôb. Navrhovateľa ďalej konštatovali, že dňa 16.08.1946 bolo v PKV č. X. zapísané začatie reštitučného konania podľa § 12 zákona č. 128/1946 Zb. proti F. S. na návrh ich otca Z. B.. Poukázali tiež na to, že o existencii jeho reštitučného nároku svedčí nepriamo Výmer Okresnej správnej komisie v Leviciach zo dňa 04.11.1948 o nekonfiškácii pozemkov, ktoré boli vo vlastníctve ich strýka, v rámci ktorého bol Z. B. uznaný za štátne spoľahlivého. Navrhovateľa ďalej uviedli, že výmaz poznámky o konfiškácii vyznačenej na PKV č. X. v roku 1960 je ďalšou skutočnosťou preukazujúcou, že im vznikol zákonný nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom podľa § 3 ods. 2 zákona. Vyznačenie konfiškácie svedčí o tom, že nadobúdateľ nehnuteľností F. S. neunesol dôkazné bremeno v reštitučnom konaní podľa zákona č. 128/1946 Zb., že bol štátne spoľahlivou osobou, keďže voči takým osobám konfiškačné konanie prebiehať nemohlo. Podľa názoru navrhovateľov navrhované listinné dôkazy nepochybne dokazujú, že kúpna zmluva v roku 1939 je absolútne neplatná, že v čase prechodu a prevzatia dotknutých nehnuteľností v rozhodnom období Československým štátom bol vlastníkom týchto pozemkov ich otec Z. B., a preto ich návrhu na navrátenie vlastníctva mal odporca vyhovieť.

Odporca sa k odvolaniu navrhovateľov nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 3 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na

internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 02.04.2009 (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p.).

Podľa § 2 ods. 1 zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v období od 25.02.1948 do 01.01.1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí:

- a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
- b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti pozemku, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený len k tejto časti pozemku,
- c) deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,
- d) rodičia osoby uvedenej v odseku 1,
- e) súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

Podľa § 1 zákona č. 128/1946 Zb. o neplatnosti niektorých majetkovo-právnych konaní z doby neslobody a o nárokoch z tejto neplatnosti a z iných zásahov do majetku vzchádzajúcich akékoľvek majetkové prevody a akékoľvek majetkoprávne konanie, či sa týkajú majetku hnutel'ného alebo nehnuteľného, verejného alebo súkromného, sú neplatné, pokiaľ k nim došlo po 29.09.1938 pod tlakom okupácie alebo politickej perzekúcie, iba ak ten, na koho majetok prešiel alebo kto uzavrel iné majetkoprávne konanie, je osoba štátne spoľahlivá a bude preukázané, že k majetkovému prevodu alebo inému majetkoprávnomu konaniu došlo za primeranú odplatu z podnetu pôvodného vlastníka (oprávneného) alebo prevažne v jeho záujme.

Podľa § 4 ods. 1 práva a druhá veta citovaného zákona nárok patrí tomu, kto neplatným prevodom bol pozbavený veci (práva) alebo kto iným neplatným majetkoprávnym konaním bol poškodený, alebo ich právnym nástupcom; nárok nemôže byť uplatnený v mene toho, koho pobyt nie je známy, v mene pozostalosti potom len vtedy, ak je známy pobyt aspoň jedného dediča. Ak by bola však oprávnená osoba štátne nespoľahlivá, patrí nárok štátu ako majetok konfiškovaný

podľa dekrétu prezidenta republiky zo dňa 25.10.1945, č. 108 Zb. o konfiškácii nepriateľského majetku a Fondoch národnej obnovy.

Pre konanie pozemkového úradu o navrátení vlastníctva k pozemkom platia všeobecné predpisy o správnom konaní (§ 5 ods. 3 zákona).

V preskúmvanej veci je základnou otázkou posúdenie, či dotknuté nehnuteľnosti v čase ich prechodu na štát boli vo vlastníctve Z. B. – otca navrhovateľov 1) a 2) a teda, či spĺňajú zákonné podmienky pre priznanie postavenia oprávnených osôb podľa § 2 ods. 2 písm. c) zákona.

Z ustanovenia § 1 zákona č. 128/1946 Zb. jednoznačne vyplýva, že majetkové prevody a iné majetkoprávne konania v období po 29.09.1938 pod tlakom okupácie alebo politickej perzekúcie sú neplatné ex tunc. Iba v prípade, že nadobúdateľ F. S. bol osobou štátne spoľahlivou a bude preukázané, že odplata poskytnutá v roku 1939 pozemno-knižnému vlastníkovi A. B. a jeho manželke bola primeraná a k uzavretiu kúpnej zmluvy došlo z podnetu pôvodného vlastníka alebo prevažne v jeho záujme by bolo možné prevod vlastníctva dotknutých nehnuteľností na F. S. považovať za platný.

Pretože v čase uskutočnenia prevodu nehnuteľnosti boli pravdepodobne súčasťou územia Maďarska, v záujme zistenia skutočného stavu je potrebné dožiadanim príslušného archívu na území Maďarskej republiky zisťovať, či sa kúpna zmluva u nich nenachádza.

Osoba F. S., nadobúdateľa dotknutých nehnuteľností, je pre odporcu i krajský súd neznáma. Hoci v pozemno-knižnej vložke č. X. k.ú. N. V. je poznamenané uplatnenie reštitučného nároku Z. B. proti F. S., nie je zrejmé, na ktorom súde bol tento nárok uplatnený, pretože podľa § 10 ods. 1 zákona č. 128/1946 Zb. bol pre rozhodnutie o nároku príslušný okresný súd, u ktorého má osoba, proti ktorej nárok smeruje, svoj všeobecný súd, alebo podľa voľby oprávneného, okresný súd, v obvode ktorého je vec, o vrátenie ktorej ide.

Na uplatňovanie reštitučného nároku Z. B., otcom navrhovateľov 1) a 2) nepriamo svedčia tieto doklady: Uznesenie Okresného súdu v Leviciach č. 14/52/46 zo dňa 04.09.1946, ktorým boli pozemno-knižní vlastníci A. B. a jeho manželka I. vyhlásení za mŕtvych a Výmer Okresnej správnej komisie v Leviciach č. 7998/1948 zo dňa 04.11.1948 o nekonfiškácii majetku A. B. a osvedčenie o slovenskej národnosti Z. B. z 11.10.1947.

Z administratívneho spisu odvolací súd zistil, že odporca nevykonal všetky dôkazy, ktorými by bolo možné objasniť skutočný stav veci. Jeho jednoznačný záver, že dotknuté nehnuteľnosti boli odňaté F. S. spochybňujú v správnom konaní predložené listinné dôkazy, ktoré však odporca pri hodnotení dôkazov nevzal do úvahy a nezaujal k nim žiadny právny záver.

Nedostatky v zisťovaní skutočného stavu veci sú dôvodom, pre ktorý odvolací súd podľa ustanovenia § 250ja ods. 3 v spojení s ustanovením § 250l ods. 2 O.s.p. zmenil rozsudok Krajského súdu v Nitre, zrušil rozhodnutie odporcu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Podľa názoru odvolacieho súdu okrem už spomínaného zisťovania existencie kúpnej zmluvy v príslušnom maďarskom archíve, bude potrebné doplniť dokazovanie o zistenie začatia a priebehu reštitučného konania podľa zákona č. 128/1946 Zb. aj v ďalších archívoch (Levice, Slovenský národný archív, štátny archív) a vykonané dôkazy vyhodnotiť postupom podľa § 34 ods. 5 zákona č. 71/1967 Zb. v platnom znení.

Odvolací súd účastníkom náhradu trov konania nepriznal, pretože navrhovateľom 1) a 2) trovy nevznikli a odporca nemá nárok na náhradu trov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave dňa 2. apríla 2009

JUDr. Eva Babiaková, CSc., v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Nikoleta Adamovičová